

مشاوره تحصیلی هیوا

تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

تماس با مشاوران ما، با شماره گیری

۹۰۹۹۰۷۵۳۰۵

از طریق تلفن ثابت

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّ اٰلِ مُحَمَّدٍ وَّ عَجِّلْ فَرَجَهُمْ

نگارش | فارسی |

ششم دبستان

 وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

نام کتاب: نگارش فارسی - ششم دبستان - ۶۰۴

پدیدآورنده: سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف: دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری

شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف: نعمت‌الله ایران‌زاده، علیرضا چنگیزی، فردوس حاجیان، حاتم زندی، محمدرضا سرشار، اسدالله شعبانی، زهرالسادات موسوی، ملاحت نجفی عرب، شهین نعمت‌زاده، سلیم نیساری و عباسعلی وفایی (اعضای شورای برنامه‌ریزی)

حسین قاسم‌پورمقدم، فریدون اکبری‌شلدره، نازیلا بهروان، مهتاب میرایی‌آشتیانی، مرجان سجودی، راحله محمدی، حسن ذوالفقاری و محمدرضا سنگری (اعضای گروه تألیف) - سید اکبر میرجعفری (ویراستار)

مدیریت آماده‌سازی هنری: اداره‌ی کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی

شناسه افزوده آماده‌سازی: احمدرضا امینی (مدیر امور فنی و چاپ) - مجید ذاکری‌یونسی (مدیر هنری) - جواد صفری (طراح گرافیک) - سارا نارستان (طراح جلد) - نوشین رستمی (صفحه‌آرا) - الهام ارکیا، میثم برزا، ثنا حسین‌پور، پارسا حسین‌پور، فاطمه حق‌نژاد، سیاوش ذوالفقاریان، فاطمه رادپور، صادق صندوقی، ایمان نکاحی و لیدا معتمد (تصویرگران) - کامران انصاری (طراح خط رایانه‌ای) - زهرا ایمانی‌نصر، آذر روستایی‌فیروزآباد، علیرضا ملکان، زینت بهشتی شیرازی و حمید ثابت کلاچاهی (امور آماده‌سازی)

نشانی سازمان: تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)

تلفن: ۸۸۸۳۱۱۶۱-۹، دورنگار: ۸۸۳۰۹۲۶۶، کدپستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۳۵۹

ناشر: شرکت افست: تهران - کیلومتر ۴ جاده‌ی ابعلی، پلاک ۸، تلفن: ۷۷۳۳۹۰۹۳، دورنگار: ۷۷۳۳۹۰۹۷،

صندوق پستی: ۴۹۷۹-۱۱۱۵۵

چاپخانه: شرکت افست «سهامی عام» (www.Offset.ir)

سال انتشار و نوبت چاپ: چاپ دوازدهم ۱۴۰۵

برای دریافت فایل pdf کتاب‌های درسی به پایگاه کتاب‌های درسی به نشانی www.chap.sch.ir و

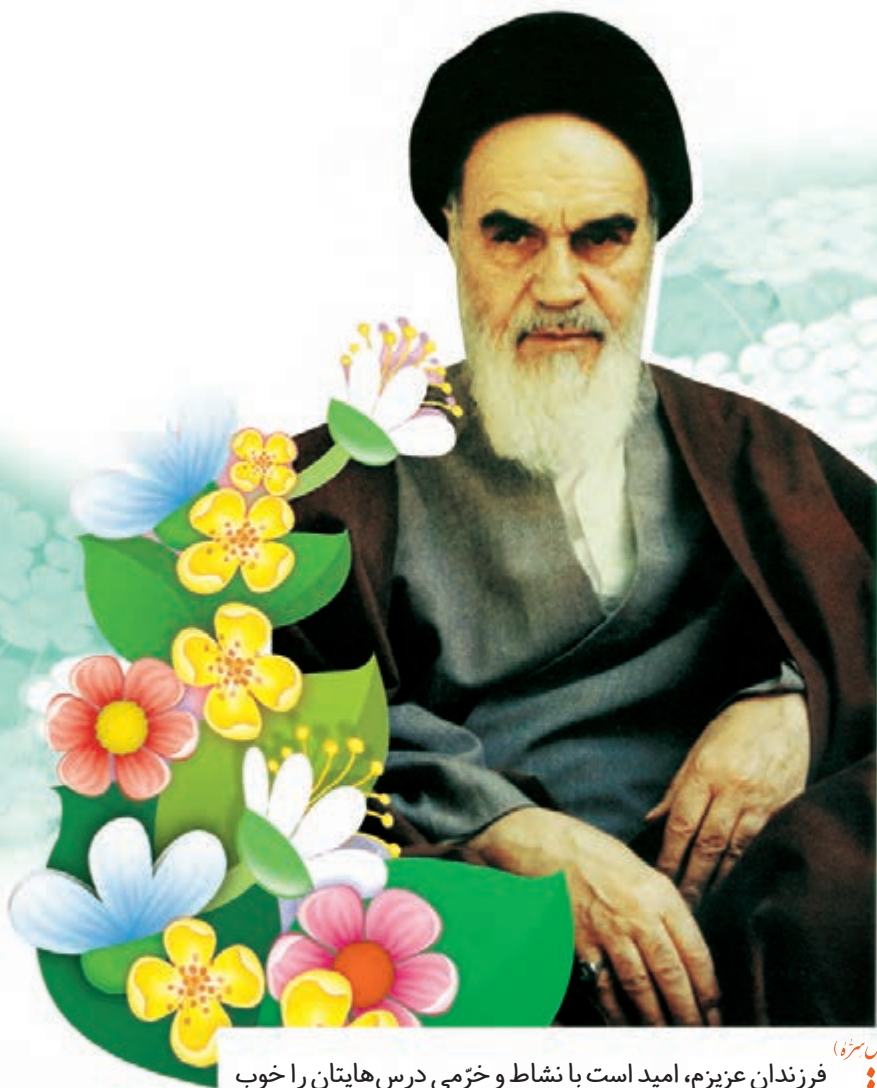
برای خرید کتاب‌های درسی به سامانه فروش و توزیع مواد آموزشی به نشانی www.irtextbook.ir یا

www.irtextbook.com مراجعه نمایید.

کلیه‌ی حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، اقتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکس‌برداری، نقاشی، تهیه‌ی فیلم و تکثیر به هر شکل و نوع، بدون کسب مجوز از این سازمان ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

ISBN 978 -964 - 05 - 2482 - 4

شابک ۹۷۸-۹۶۴-۰۵-۲۴۸۲-۴

امام خمینی: ^(قدس سره)

فرزندان عزیزم، امید است با نشاط و خرمی درس هایتان را خوب
بخوانید و در همان حال به وظایف اسلامی که انسان‌ها را می‌سازد،
عمل کنید و اخلاق خود را نیکو کنید و اطاعت و خدمت پدران و
مادرانتان را غنیمت بشمارید.

فصل چهارم: نام‌آوران ۵۷

- ۵۸ درس نهم: رنج‌هایی کشیده‌ام که مپرس
- ۶۳ درس دهم: عطار و جلال الدین محمد
- ۶۸ درس یازدهم: شهدا خورشیدند

فصل پنجم: راه زندگی ۷۵

- ۷۶ درس دوازدهم: دوستی و مشاوره
- ۸۰ درس سیزدهم: درس آزاد (فرهنگ بومی ۲)
- ۸۳ درس چهاردهم: راز زندگی

فصل ششم: علم و عمل ۸۹

- ۹۰ درس پانزدهم: میوه‌ی هنر
- ۹۵ درس شانزدهم: آداب مطالعه
- ۹۹ درس هفدهم: ستاره‌ی روشن

پیشگفتار ۵

فصل اول: آفرینش ۹

- ۱۰ درس اول: معرفت آفریدگار
- ۱۵ درس دوم: پنجره‌های شناخت

فصل دوم: دانایی و هوشیاری ۲۳

- ۲۴ درس سوم: هوشیاری
- ۲۹ درس چهارم: داستان من و شما
- ۳۳ درس پنجم: هفت خان رستم

فصل سوم: ایران من ۴۱

- ۴۲ درس ششم: ای وطن
- ۴۷ درس هفتم: درس آزاد (فرهنگ بومی ۱)
- ۵۰ درس هشتم: دریاقُلّی

پیشگفتار

پروردگار مهربان را سپاس می‌گوییم که توانستیم کار مطالعه، طراحی و سازماندهی ساختار و محتوای کتاب درسی و دیگر کارافزارهای آموزشی فارسی و نگارش پایه‌ی ششم را به فرجام برسانیم. امیدواریم آموزش این برنامه، سبب شکوفایی استعدادهای نوآموزان و آینده‌سازان ایران اسلامی و رشد و بهبود فرایند آموزش عمومی میهن عزیزمان گردد.

زبان فارسی، برای ما جایگاه و اهمیت بسیار ارجمندی دارد؛ چون از سویی هویت فرهنگی ما را سامان می‌دهد و از دیگر سوی، درگاه رفتن به دنیای آموزش و یادگیری دیگر علوم و فضایل است. درس فارسی، پیام‌آور شکوه و جلال فکر و فرهنگ ایران اسلامی در طول روزگاران است. جوهره‌ی آثار حکیمان و فرزندان پهنه‌ی علم و ادب فارسی، از سرچشمه‌های زلال معارف باورشناختی دین اسلام و بن‌مایه‌های فرهنگی، بهره‌برگرفته است.

بزرگان و ستارگان درخشان آسمان فرهنگ و ادب، همچون فردوسی، سعدی، مولوی، حافظ و ملاصدرا و...، حکیمان الهی و انسان‌های فرهیخته و دین‌باوری بوده‌اند که رگ‌رگ وجودشان از آن آب‌سخورها، بارور و سیراب شده است و به همین سبب است که آثار این ادیبان و عالمان، روایتگر معارف قرآنی و ظرایف حکمی زبان فارسی است. زبان فارسی، روح ملت و جانمایه‌ی وحدت آفرین ایرانیان، در سراسر عالم است.

برای آنکه آموزش محتوای این کتاب، به فراخور شأن و جایگاه درس فارسی و همسو با اصول و اهداف برنامه و انتظارات مؤلفان انجام گیرد، توجه به نکات زیر، ضروری است:

۱) رویکرد عام تدوین و سازماندهی محتوا و تألیف کتاب، شکوفایی فطرت با تکیه بر نگرش فرهنگی - تربیتی است.

۲) رویکرد خاص آموزشی بر مهارت آموزی یا آموزش مهارت‌های زبانی و فرازبانی استوار است، به همین روی، همزمان به مهارت‌های خوانداری و نوشتاری و نیز مهارت‌های فرازبانی (تفکر، نقد و تحلیل) پرداخته‌ایم.

۳ برپایه‌ی برنامه‌ی درسی فارسی، جهت‌گیری زبان‌آموزی از اوّل دبستان تا پایه‌ی ششم، حرکتی از زبان به سوی ادبیات است. به همین دلیل است که در فارسی اوّل دبستان، همه چیز در خدمت آموزش و یادگیری نشانه‌های زبانی است، هرچه از پلکان زبان آموزی بالاتر می‌آییم، به بار فرهنگی - ادبی آن افزوده می‌شود؛ یعنی در پایه‌ی اوّل، زبان خود موضوع و هدف آموزش بوده است ولی در پایه‌های بالاتر مثل ششم، زبان، گذرگاهی است برای رفتن به دنیای معانی و مفاهیم علوم گوناگون.

۴ کتاب نگارش به قلمرو نوشتاری و نمادهای خطّی زبان و به دیگر سخن، به پهنه‌ی مهارت‌های تولید مکتوب زبان مربوط می‌شود؛ کتاب فارسی با قلمرو شفاهی زبان و به بیان دیگر با قلمرو دریافتی یا ادراکی زبان، پیوند می‌یابد؛ یعنی در کتاب مهارت‌های خوانداری فارسی، زبان آموز، اطلاعات و معارف را از طریق متن درس‌ها و آموزه‌ها دریافت می‌کند و این کار، سبب پرورش ذهن و زبان، گسترش دامنه‌ی واژگان و تقویت تفکر و تحلیل دانش آموز می‌شود که در گفتار و بیان دیدگاه‌ها و حضور فعال در کارهای گروهی و نقد و تحلیل شفاهی، قابل مشاهده و ارزشیابی است؛ اما در کتاب نگارش، آموخته‌ها در قالب نوشته نمایان می‌شوند.

۵ بخش‌های کتاب نگارش عبارت‌اند از:

🌸 (الف) فعالیت‌های املائی و دانش زبانی: نخستین تمرین‌های نوشتاری هستند و با هدف سنجش و ارزشیابی از آموخته‌های املائی و نکات زبانی کتاب فارسی و بر پایه‌ی متن درس، طرّاحی شده‌اند. پرسش‌هایی با تکیه بر درس فارسی آمده که ماهیت املائی دارند، بنابراین ضروری است به بهانه‌ی پاسخ به پرسش‌ها، آموزه‌های املائی نخست آموزش داده شوند.

🌸 (ب) نگارش: در این قسمت، نوشتن اوّلیه و ساده، آموزش داده می‌شود و سیر نوشتن از کلمه تا کلام، تداوم می‌یابد؛ یعنی نخست، انتخاب و کاربرد کلمه، سپس گسترش واژه و ترکیب‌سازی، در پی آن، عبارت نویسی، پس از آن، جمله‌نویسی و سرانجام، بندنویسی مورد توجّه قرار می‌گیرد. البته همه‌ی این کارها به طور پنهان و غیرمستقیم و در قالب پرسش‌های نگارشی سازماندهی شده است.

🌸 (پ) کارگاه نویسندگی: در حقیقت، اصلی‌ترین بخش کتاب نگارش با تکیه بر مهارت‌های نوشتاری، در همین قسمت آمده است. به بیان دیگر، دو قسمت نخست، مراحل تکرار، تمرین، دست‌ورزی، نرمش ذهن و زبان و قلم برای دستیابی به مهارت نوشتن و روی آوردن به یک کار خلاقانه و آفرینی است.

🌸 (ت) درک متن: این بخش، سایه‌ای از فرایندهای درک و فهم کتاب فارسی است که در قالب فعالیت‌های ویژه، با متن‌هایی متفاوت سازماندهی و تدوین شده است. تلاش کرده‌ایم در طرّاحی پرسش‌ها، سطوح

درک متن را پیش چشم داشته باشیم. از این رو، تمرین درک متن، فرصت بسیار خوبی برای رشد مطالعه‌ی علمی و کتاب‌خوانی مؤثر و تقویت توانایی فهم متن است.

🌱 (ث) هنر و سرگرمی: با دو هدف بازآموزی آموخته‌ها و تنوع‌آفرینی، نوشته شده است. قرار گرفتن این بخش در پایان فصل‌ها به معنای بازخوانی و مرور آموخته‌ها و به گونه‌ای جمع‌بندی آموزه‌های محتوایی فصل‌هاست. از سوی دیگر، فعالیت‌های خوش‌نویسی هم فرصتی برای رشد جنبه‌های هوش زیبایی‌شناسی و هنری دانش‌آموزان فراهم می‌آورد. هدف اصلی این است که دانش‌آموزان هنگام تمرین و رونویسی خط نستعلیق ساده یا هنری، با زیبایی‌ها و ظرایف دیداری خط فارسی انس بگیرند.

۶ برای بهبود آموزش زبان فارسی در طول سال تحصیلی، بهتر است در آغاز سال، جلساتی با اولیای دانش‌آموزان برگزار شود و نحوه‌ی کار با کتاب‌های فارسی به آنان توضیح داده شود. این کار، موجب آگاهی بیشتر خانواده‌ها از رویکردها، روش‌ها و ساختار کتاب می‌شود و در نتیجه، تعامل بین مدرسه و خانواده را ارتقا می‌بخشد.

۷ از آنجا که انجام هر عمل نیاز به راهنما و دستورالعمل دارد، انتظار می‌رود همکاران محترم در کلیه‌ی مراحل تدریس از مطالب کتاب راهنمای معلّم و کارافزارهای آموزشی به‌خوبی استفاده کنند. کارافزارهای آموزشی درس فارسی برای پشتیبانی از محتوای کتاب فارسی تهیه شده است و به کارگیری اجزای آن در حین تدریس موجب تسهیل، تحکیم و غنی‌سازی آموزش و یادگیری زبان فارسی می‌شود.

۸ برای تثبیت یادگیری زبان فارسی در ابتدای هر فصل از کتاب رمزینه‌های سریع پاسخ گنجانده شده‌است که دانش‌آموزان با انجام فعالیت‌ها و بازی‌های مربوط به آن فصل، از محتوای آموزشی رمزینه‌ها بهره‌مند می‌شوند.

۹ درس‌های «آزاد» (فرهنگ بومی) فرصتی مناسب برای معلّم و دانش‌آموزان است تا در محیط کلاس و با آرامش، نوشتن را تمرین کنند. نوشتن درس آزاد به شما کمک می‌کند تا مفاهیم و مطالب ضروری متناسب با منطقه‌ی خود را با در نظر گرفتن فصول کتاب در کلاس درس طرح کنید. این انعطاف‌پذیری کتاب به شما فرصت می‌دهد تا کمبودهای احتمالی را جبران کنید و در برنامه‌ریزی درسی و تألیف، بخشی از محتوای کتاب، مشارکت داشته باشید.

۱۰ در ارزشیابی از این کتاب‌ها به مهارت‌های چهارگانه‌ی زبانی، تفکر و قدرت تحلیل دانش‌آموزان

در طول سال تحصیلی توجّه شود و در امتحانات رسمی پایان سال نیز مهارت‌های خوانداری و نوشتاری (درک متن، املا، نگارش و انشا) به‌عنوان فعالیت‌های عملی، مورد توجّه قرار گیرد.

۱۱ ویژگی تلفیق آموخته‌ها و مفاهیم یادگیری ایجاد می‌کند تا در آموزش محتوای فارسی به دیگر کتاب‌های درسی نیز توجّه شود. به همین سبب، بسیاری از مفاهیم حوزه‌های دیگر، نظیر اجتماعی، هنری، دینی، علمی، تفکر و حتی ریاضی در کتاب فارسی با استفاده از شیوه‌های قصّه و شعر ارائه شده است.

رهنمودهای ارزنده‌ی شما همکاران ارجمند، همواره پشتیبانی‌ی گام‌های ما و سبب استواری کارها خواهد بود. پس ما را به مهمانی خوانش‌های مبتنی بر تجربه، فرا بخوانید و ما را از یافته‌های عالمانه‌ی خویش، بهره‌مند سازید.

این همه گفتیم لیک اندر بسیج	بی‌عنايات خدا، هيچيم هيچ
بی‌عنايات حق و خاصان حق	گر ملک باشد، سیاهستش ورق
ای خدا، ای فضلِ تو حاجت روا	با تو یاد هیچ کس، نبود روا
قطره‌ی دانش که بخشیدی ز پیش	متصل گردان به دریاهاى خویش

■ دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه‌ی نظری

■ گروه زبان و ادبیات فارسی

نظر سنجی کتاب درسی

آفرینش

۱ فصل اول

درس اول : معرفت آفریدگار

درس دوم: پنجره های شناخت

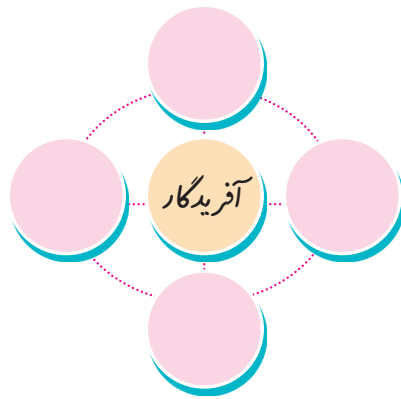
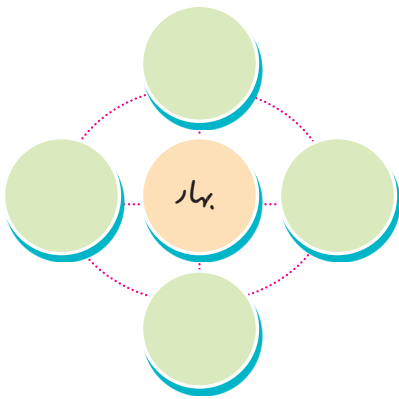
درس اول

معرفتِ آفریدگار

املا و دانش زبانی

۱ با توجه به متن درس، واژه‌های مرتبط با واژه‌ی نوشته شده را بنویسید.

۲ با توجه به متن درس، جاهای خالی را با واژه‌های مناسب کامل کنید.

اندیشه کردن در کار و موجب روشنایی دل می‌گردد.

باد بهاری از طرف وزیدن گرفت.

هر برگ از درختان نشانه‌ای از کردگار است.

نوع جمله‌های زیر را مشخص کنید. ۳

نوع جمله	نشانه‌ی نگارشی	جمله
		زیر درخت را نگاه کن
		برای سربلندی میهن عزیزمان چه کارهایی باید انجام دهیم
		امروز بهترین دوستم جان مرا نجات داد
		خدایا تو معرکه‌ای

۱ با واژه‌های زیر، متنی مناسب در چند سطر بنویسید.

بهار، سوسن، زگرس، لاله زار، بید، بلبل

.....

.....

.....

.....

.....

۲ داستان زیر را تا یک بند، ادامه دهید.

امروز شاخه‌ی دیگری از درخت توت شکست و بر زمین افتاد. درخت توت، آهی کشید و
به درخت بید در آن سوی باغ، که کودکان کاری به کارش نداشتند، خیره شد.

.....

.....

.....

.....

.....

هنگام نوشتن به نکات زیر، توجه داشته باشیم:

از کاربرد واژه‌های گفتاری و شکسته خودداری کنیم.

از تکرار واژه‌ها پرهیزیم.

ساده و خوانا بنویسیم.

۱ بهار و زیبایی‌های آن را با کلامی زیبا توصیف کنید. در متن خود از یک یا دو بیت شعر که در مورد فصل بهار سروده شده است، استفاده کنید.

موضوع:

۲ با نثر ساده و روان، زیبایی‌های محلّ زندگی خود را در یک بند معرفی کنید.

Handwriting practice area for exercise 2. It features a large rectangular box with a blue border and decorative floral patterns on the left and right sides. Inside the box, there are five horizontal dotted lines for writing.

۳ ضرب المثل «شکر نعمت، نعمت افزون کند» را در یک بند توضیح دهید.

Handwriting practice area for exercise 3. It features a large rectangular box with a blue border and decorative floral patterns on the left and right sides. Inside the box, there are five horizontal dotted lines for writing.

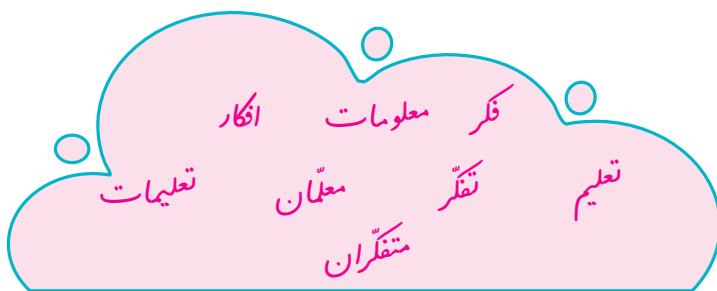
درس دوم

پنج‌ره‌های شناخت

املا و واژه‌آموزی

از بین واژه‌های زیر، آنهایی را که با هم ارتباط دارند، در یک گروه قرار دهید.

الف

ب

مانند نمونه، واژه‌ها را کنار هم قرار دهید و هر تعداد که می‌توانید، واژه‌ی جدید بسازید و در جدول بنویسید.

اخلاق	نیکو	پسندیده	آفرینش	نیک
آداب	شناخت	رفتار	خالق	زیبایی‌های

اخلاق نیکو. اخلاق پسندیده

.....

.....

.....

الف) در جمله‌های زیر نهاد و فعل را مشخص کنید.

جمله	نهاد	فعل
ما پدیده‌ها را خوب و دقیق می‌بینیم.		
انسان باید خالق خود را بشناسد.		
.....		
.....		

ب) جدول را کامل کنید.

واژگان	حروف مشترک	هم خانواده
حافظ، محفوظ		
تفکر، متفکر		
تحصیل، حاصل		

۱ متن زیر را با یکی از واژه‌های «از، به، در، با» کامل کنید.

چلچله‌ی خوش آواز آسمان به پرواز در آمد ابر سلام کرد
 کنار خورشید گذشت و او لبخند زد باد هم نوا
 شد زمزمه‌ی آب‌گوش فرا داد و چهره‌ی زیبای خود را آن
 مشاهده کرد. چلچله می‌دانست که چگونه این همه زیبایی لذت برد.

۲ در مورد یکی از آفریده‌های خدا که توجه شما را جلب کرده است، تحقیق کنید و گزارشی
 در دو بند ارائه دهید.*

موضوع:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

* در کتاب فارسی پایه‌ی پنجم، با معیارهای گزارش‌نویسی آشنا شده‌اید.

در به کارگیری واژه‌ها، هنگام نوشتن، باید دقت کنیم. به نمونه‌های زیر توجه کنید.

صبح او را دیدم.

بامداد او را دیدم.

پگاه او را دیدم.

۱ به جای واژگان مشخص شده، واژه‌های دیگری قرار دهید و جمله‌ها را بازنویسی کنید.

هیچ چیزی نمی‌تواند اثر محبت را از بین ببرد.

پرسم و از هیچ چیز نراسیم.

هرکسی شخصیت خود را در رفتار و عمل خویش نمایان می‌کند.

۲ اکنون درباره‌ی موضوعی که بیشتر به آن می‌اندیشید، یک بند بنویسید و از واژه‌های

هم‌معنی استفاده کنید.

موضوع:

.....

.....

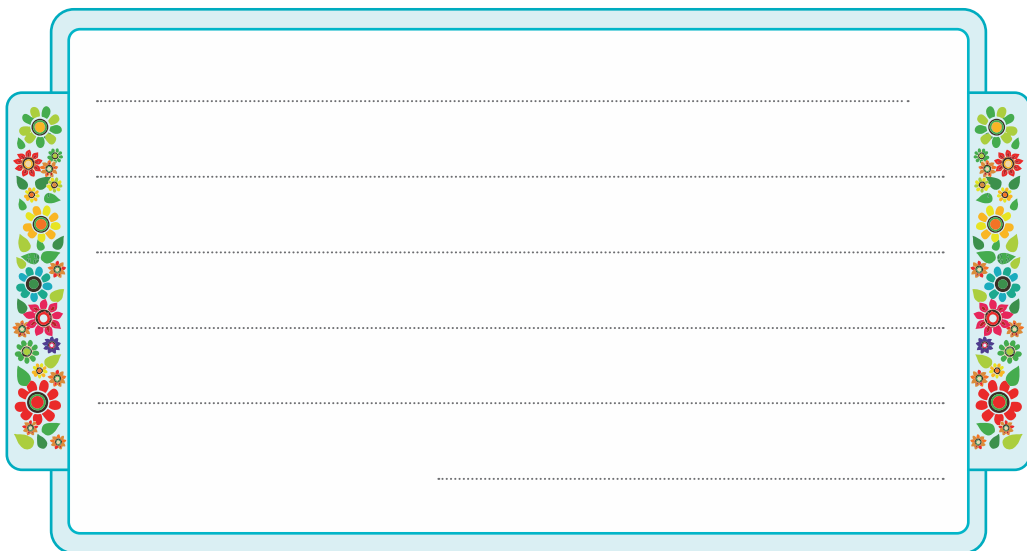
.....

.....

.....

.....

ضرب المثل «از تو حرکت، از خدا برکت» را در یک بند توضیح دهید.

درک متن

الف) این جمله ها را با دقت بخوانید و به ترتیب درست، شماره گذاری کنید.

- ☐ مرد نگاهی به نانوا انداخت و گفت: «نان نیست، جان است برادر!»
- ☐ مرد گرسنه با دست، نانی را نوازش کرد و گفت: «ای مرد، چقدر می گیری که مرا از این نان ها سیر کنی؟»
- ☐ روزی روزگاری مردی خسته و مانده، تشنه و گرسنه به شهری رسید.
- ☐ این شد که گفت: «سکه ای بده و هر چه که می خواهی از این نان ها بخور!»
- ☐ «چه می خواهی مرد؟ اینها که می بینی نان است، نه چیز دیگر!»
- ☐ نانوا لبخندی زد و گفت: «سکه ای بده و نان بخر و بخور. نوش جان!»

☐ او با دیدن نان‌های تازه آب دهانش سرازیر شد.

☐ طوری حرف می‌زنی که گویی سال‌هاست نان ندیده‌ای.

☐ نانوا به او خیره شد و با خودش گفت: «این مرد هر چه پرخور و گرسنه باشد، بیشتر از چند نان نمی‌تواند بخورد.»

☐ روزهاست که نان ندیده‌ام؛ ولی نان‌های تو از آن نان‌هاست که خوردن دارد.

☐ از آنجا که خیلی گرسنه بود، جلوی دکان نانوايي ایستاد.

☐ مرد با خوشحالی سکه‌ای به نانوا داد و شروع به خوردن کرد.

☐ نانوا که مرد گرسنه را دید، پرسید:

 ب) پس از مرتب کردن جمله‌ها، دو سؤال طرح کنید و پاسخ آنها را بنویسید. (سعی کنید سؤال‌ها با توجه به مفهوم کلی متن باشد.)

از روی سرمشق زیر، خوش خط و زیبا بنویسید.

بیا تا جهان را به بد نسپریم به کوشش همه دست نیکی بریم

.....

نباشد همی نیک و بد پایدار همان به که نیکی بود یادگار

.....

با توجه به جدول الف، حروف را جایگزین نمادها کنید و واژه‌های به دست آمده را بنویسید.

الف

ا	د	ر	ن	ت	ی	ص	ش	پ	ف	س	خ

.....

.....

.....

🌟 حالا شما برای حروف زیر نمادهایی طراحی کنید. سپس هر تعداد واژه‌ای که می‌توانید، بسازید.

🌟 (ب)

و	ب	ط	ل	م	ع

دانیایی و هوشیاری

درس سوم: هوشیاری

درس چهارم: داستان من و شما

درس پنجم: هفت خان رستم

۲

فصل دوم

درس سوم

هوشیاری

املا و دانش زبانی

مانند نمونه، هم خانواده‌ی هر یک از واژه‌ها را بنویسید.

معلوم

قصد

امثال

هلاک

۲ با توجّه به متن درس، جمله‌هایی را که واژه‌های «**قصه - آزرده خاطر - زهرآلود**» در آنها به کار رفته است، بنویسید.

۳ مانند نمونه کامل کنید:

زخم کاری ← کاری به معنی عمیق	کاری
کاری داشتم ← یک کار داشتم	
	آبادی
	آبی

۱ داستان درس را در یک بند خلاصه کنید و نام جدیدی برای آن انتخاب کنید.

موضوع:

.....

.....

.....

.....

.....

۲ الف) جاهای خالی را با واژه‌های دلخواه پر کنید.

مادر بزرگ همیشه می‌گفت: «اگر برای کسی کاری می‌کنی، به به رخ کشیدن
یک جور است و اگر منت بگذاری کار قشنگت»
مادر بزرگ می‌گفت: «لازم نیست وقتی کار خوبی می‌کنی، داد بزنی. لازم نیست
و را خبر کنی.» می‌گفت: «کار خوب مثل است. خودش
منتشر می‌شود.»

ب) نوشته‌هایتان را در گروه بخوانید. به نظر شما بهترین نوشته کدام بود؟ چرا؟

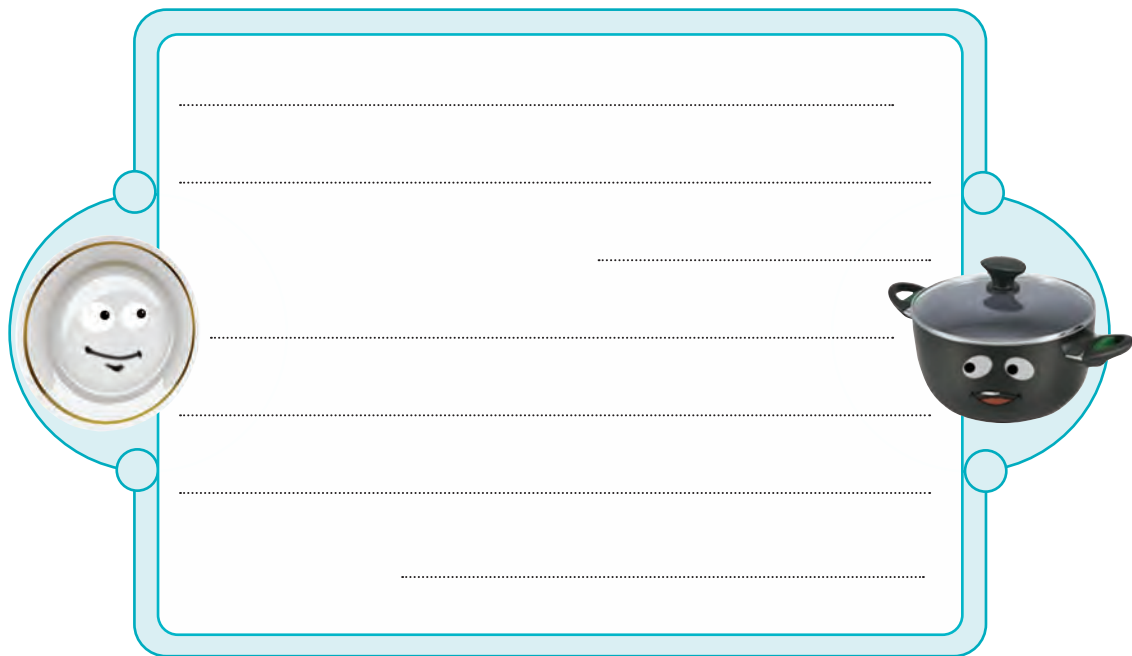
شرح حال :

یکی از راه‌های تمرین در نویسندگی، نوشتن شرح حال است. در شرح حال نویسی به این نکته‌ها توجه می‌شود: زمان و محل تولد، محل زندگی، ویژگی‌های خلقی و جسمی، وقایع مهم زندگی و ...

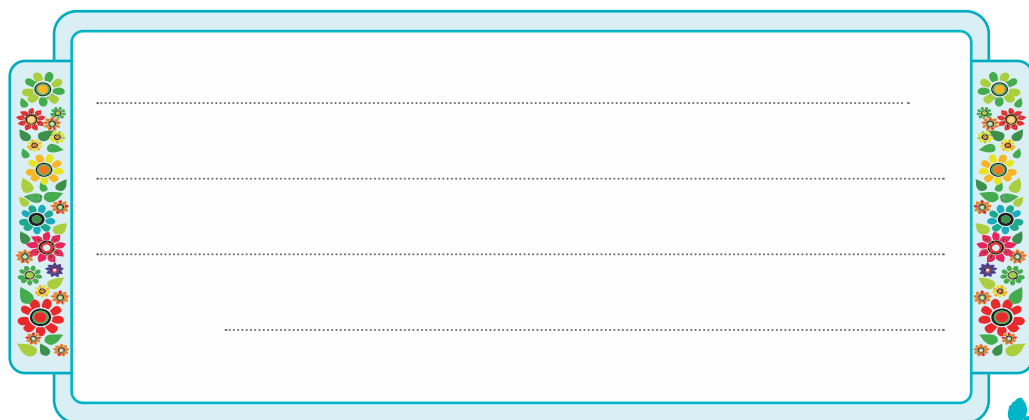
۱ شرح حال خود را در یک بند بنویسید. (خودتان را معرفی کنید.)

۲ بعد از یک میهمانی، ظرف‌ها در آشپزخانه درباره‌ی آداب غذا خوردن مهمان‌ها در حال صحبت بودند. گفت‌وگوی آنها را در دو بند بنویسید.

۳ مفهوم ضرب‌المثل «دشمن دانا بلندت می‌کند» بر زمینت می‌زند نادانِ دوست» را در یک بند توضیح دهید.

داستان من و شما

درس چهارم

املا و واژه‌آموزی

۱ در متن زیر، واژه‌های مشخص شده را با حروف مناسب کامل کنید.

تلاش و کوشش شما تنها فرزند مهربان (با.....) سربلندی و (عز.....) من می‌شود. بزرگی و (ع.....مت) من و شما به این است که با هم، کنار هم و نگهبان هم باشیم. تغییر و (ت.....ول)، ویژگی هر پدیده‌ی زنده‌ای است. چهره‌ی نوشتاری و خطی من برای ایجاد دوستی و (.....میمت) میان من و شما کمی بیشتر (ا.....میت) دارد.

۲ برای هر یک از واژه‌های زیر، دو هم خانواده بنویسید.

..... ،	عظمت
..... ،	عزت

۳ الف) جاهای خالی را با واژه‌های مناسب کامل کنید.

.....	←	+ ان	خزنده
پرنده‌گان	←		
نویسندگان	←		
.....	←		بی‌نوا

ب) چند واژه را که به این شیوه نوشته می‌شوند، بنویسید.

۱ به عنوان یک ایرانی به نظرتان برای حفظ و پاسداری از زبان ملی چه باید کرد؟ در یک بند بنویسید.

۲ با استفاده از واژه‌های زیر، یک بند درباره‌ی زبان مادری خود بنویسید.

بزرگی و عظمت، شکوه و شوکت، سربلندی و اعتبار

هر نوشته از چند جمله‌ی به هم پیوسته درست شده است. در هنگام نوشتن باید به اصل ساده نویسی و کوتاهی جمله‌ها توجه کنیم.

۱ عبارت زیر را با جمله‌ای کوتاه‌تر، بیان کنید.

(الف) من هم مانند شما موجودی زنده هستم و زندگی من، فراز و فرودها و داستانی طولانی دارد.

۲ (ب) سحرگاهان خورشید از پشت افق، یعنی آنجا که دریا به آسمان می‌پیوندد، پدیدار می‌شود و چهره‌ی خود را به جهانیان نشان می‌دهد.

۳ داستان کوتاهی از زبان خط فارسی بنویسید. (کلمات متضاد مانند فراز و فرود — شکست و پیروزی را در داستان به کار ببرید.)

موضوع:

موضوع:

جدول زیر را کامل کنید.

.....	قبلاً در باره ی زبان فارسی می دانستم
.....	اکنون یاد گرفته ام.....
.....	تصمیم گرفته ام.....

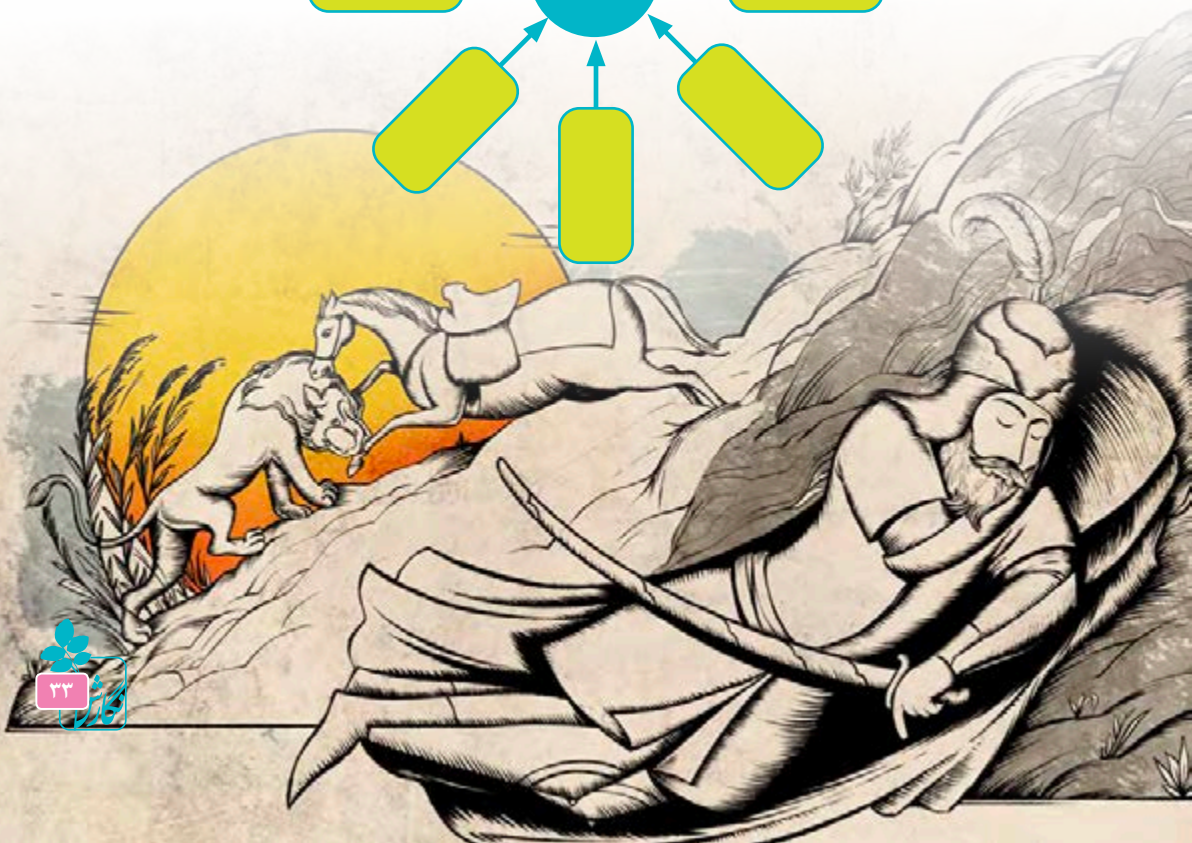
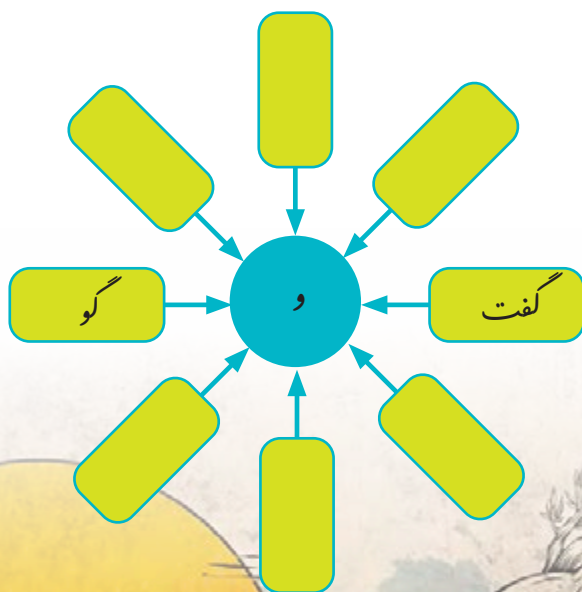

هفت خان رستم

درس پنجم

املا و دانش زبانی

مانند نمونه واژه‌هایی از متن درس بیایید و در شکل بنویسید.

۲ با توجّه به علامت‌ها و واژه‌های نوشته شده، جمله‌های متناسب با آنها را از متن پیدا کنید و بنویسید.

.....

..... از بر،

رخش ، ازدها

خطرناک،

..... ،

۳ الف) یک نمونه مبالغه که در صحبت‌هایتان به کار می‌برید، بنویسید.

■ مثال: صد دفعه گفتم — در اصل گوینده صد بار نگفته، بلکه چند بار تکرار کرده است.

.....

.....

ب) معنای دور و معنای نزدیک کنایه‌ی زیر را بنویسید.

معنای دور آب در هاون کوبیدن

معنای نزدیک

۱ بیت زیر را به نثر ساده باز نویسی کنید.

خروشید و جوشید و برکند خاک ز سَمَش زمین شده، چاک چاک

۲ برای موفقیت در زندگی، به نظرتان چه خان‌هایی پیش رو دارید؟

۳ یک نمونه مبالغه از متن درس ذکر کنید و آن را توضیح دهید.

بهره‌گیری از حواس پنجگانه

برای اینکه نویسنده‌ی خوبی باشیم، لازم است:

همه چیز را خوب و دقیق ببینیم. (خوب دیدن)

خوب و دقیق گوش دهیم. (خوب گوش دادن)

نسبت به بو، مزه و طعم اشیاء، حسّاس و دقیق باشیم. (تقویت حسّ چشایی و بویایی)

گاهی به کمک حسّ لامسه، پدیده‌ها و اشیاء را بشناسیم. (تقویت حسّ لامسه)

پس مقدّمه‌ی خوب نوشتن، خوب دیدن، خوب گوش دادن، استفاده از حسّ بویایی، چشایی و لامسه است.

از پنجره‌ی کلاس به بیرون نگاه کنید و آنچه را می‌بینید، در یک بند بنویسید.

چشمان خود را ببندید و حسّ خود را درباره‌ی صداهایی که می‌شنوید، بنویسید. ۲

.....

.....

.....

.....

.....

برداشت خود را از ضرب المثل «نوش دارو بعد از مرگ سهراب» در یک بند بنویسید. ۳

.....

.....

.....

.....

.....

(الف) به جمله های زیر دقت کنید:

هر قدر بیشتر بالاتر بروی، پایین افتادنت هم شدیدتر خواهد بود؛ بنابراین فراموش نکن که

هنگام بالا رفتن، از محکم بودن جای پایت مطمئن شوی.

این وظیفه ی هر انسانی است؛ بنابراین تشکر لازم نیست.

این حیوان وحشی است؛ بنابراین حمله خواهد کرد.

واژه ی «**بنابراین**» یکی دیگر از واژه هایی است که میان دو جمله می آید و «علت، سبب و دلیل» را بازگو می کند.

(ب) جاهای خالی را با «**اما، ولی، بنابراین، و**» کامل کنید.

چند وقت پیش داستانی درباره ی خیر و شر خواندم. اینکه سال ها پیش خیر و شر برای

شنا کردن به دریا رفتند..... شر زودتر از آب بیرون آمده لباس های خیر را

پوشید خیر هم برای اینکه برهنه نماند، مجبور شد لباس های شر را بپوشد.

و حالا سال هاست که آدم ها خیر و شر را اشتباه می گیرند.

از روی سرمشق زیر، خوش خط و زیبا بنویسید. ۱

همان گنج و دینار و کاخ بلند نخواهد بدن مر تو را سودمند

سخن ماند از تو هی یادگار سخن را چنین خوارمایه مدار

جمله‌های نوشته شده را در جورچین زیر شماره گذاری کنید و داستان آن را بخوانید.

عنوان داستان: نگهبان کاروان

دزدان رسیدند و کاروان را غارت کردند.	بامداد صاحبان مال دیدند که شتران و بار آنها ناپدید شده است.	نگهبان کاروانی
	شب به خواب رفت.	گفت: «تعداد آنها زیاد بود و من تنها بودم.»
	به نگهبان پر خاش کردند که چه پیش آمده است؟	
	گفتند: «اگر نمی توانستی با آنها مبارزه کنی، باید فریاد و هیاهو می کردی تا بیدار شویم.»	گفت: «دزدان نقابدار، کاروان را غارت کردند و مال مردم را به یغما بردند.»
		گفتند: «مگر تو سنگ بودی؟
اما اکنون هر قدر که بخواید برایتان فریاد می کشم!	من نیز از ترس خاموش گشتم،	چرا جلوی آنها را نگرفتی؟» گفت: «در آن هنگام شمشیر کشیدند و گفتند اگر فریاد و هیاهو کنی تو را می کشیم.»

۳
فصل سوم

ایران من

درس ششم: ای وطن

درس هفتم: آزاد (فرهنگ بومی ۱)

درس هشتم: دریا قلی

ای وطن

درس ششم

املا و دانش زبانی

با توجه به متن درس، واژه‌هایی را که صدای /س/ دارند، پیدا کنید و بنویسید.

.....

.....

.....

.....

جمله‌های زیر را با استفاده از واژه‌های درس، کامل کنید. ۲

ای دوست دارم؛ چون مانند سرودی از اعماق وجودم شنیده می‌شوی. دوست دارم؛ زیرا مانند کوه در برابر استواری. قهرمان همچو خوش‌ترین یادها در دل‌ها، جاودانه خواهد بود. نم‌نم باران بهاری و بوی گل‌ها، یادآور اشعار زیبای است. دوست دارم و با نگهبان بلندی‌های خاک پاکت هستم.

در عبارت‌ها و مصراع‌های زیر، منادا و نشانه‌های ندا را مشخص کنید. ۳

عبارت‌ها و مصراع‌ها	نشانه‌ی ندا	منادا
ای وطن، همچو باران بهاری		
سعیدیا، مرد نکلونام نمیرد هرگز		
یارب، مکن از لطف پریشان ما را		
خدای کعبه، ای یکتا		

۱ متن زیر را تا یک بند ادامه دهید.

و منم را دوست دارم

۲ یکی از موضوع های زیر را انتخاب کنید و خاطره ی خود را از آن بنویسید.

■ شب یلدا

■ عید نوروز

■ جشن دهی فجر

تشبیه : تشبیه آن است که کسی یا چیزی را به کسی یا چیزی دیگر مانند کنند.
از تشبیه برای زیباتر کردن نوشته‌ی خود می‌توان استفاده کرد.

۱. واژه‌های زیر را به چیزهای مناسب، تشبیه کنید و در جمله‌ای به کار ببرید.

.....	مادر مثل
.....	پدر مانند
.....	دوست چون
.....	ایران همانند

۲. جدول را کامل کنید.

مسئولیتی که ما در برابر میهن داریم	حقی که میهن برای ما قائل است
۱. مراقبت از وسایل و ابزارهای مدرسه ، وظیفه‌ی ماست.	۱. حق ماست در مدارس و با امکانات خوب درس بخوانیم.
۲.	۲.
۳.	۳.
۴.	۴.

درباره‌ی مفهوم عبارت «وطن دوستی نشانه‌ی ایمان است» یک بند بنویسید.

.....

.....

.....

.....

.....

درس آزاد

درس هفتم

(فرهنگ بومی ۱)

املا و ...

Handwriting practice area with 15 horizontal dotted lines.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Handwriting practice lines consisting of 18 horizontal dotted lines on a white background.

درس هشتم

دریافتی

املا و دانش زبانی

در هر ستون، حرف نخست واژه‌ها را بردارید و از راست به چپ در کنار هم قرار دهید تا یک واژه از متن درس به دست آید.

وطن
سرعت
عملیات
تلفظ

میهن
دلیرانه
انتقال
فوراً
عقب

حاشیه
فروخته
ظلم

فروش
دوران
ادبیات
کهن
اتفاق
رکاب

۲ با توجّه به متن درس، جدول زیر را کامل کنید.

واژه‌های بدون نقطه	واژه‌های یک نقطه‌ای	واژه‌های دو نقطه‌ای	واژه‌های سه نقطه‌ای

۳ متن زیر را بخوانید و هر جایی که لازم است، در آن از نشانه‌های ؟، !، :، « » استفاده کنید.

یک روز غروب وقتی دهقان از مزرعه به خانه برمی‌گشت از لانه‌ی غازها صدایی شنید دهقان از جا پرید و گفت چه صدای عجیبی حتماً روباه است سپس به طرف لانه‌ی غازها دوید روباه را از لانه‌ی غازها بیرون کرد در را که باز کرد گفت دختر خوم روباه می‌گوید امروز صبح که غازها را به چرامی بردی شال زیبایی سرکرده بودی یا شالت را می‌دهی یا همی غازها را می‌برم

دخترک با ناراحتی گفت مگر روباه هم شال سرمی‌کند
دهقان گفت من نمی‌دانم حالا که چشمش دیده و دلش خواسته است

نقشه‌کوبی ۶. کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، با اندکی تغییر

۱ با استفاده از واژه‌های زیر یک بند درباره‌ی «شهادت» بنویسید. از علائم نگارشی مناسب هم استفاده کنید.

عشق - زندگی - حماسه - صداقت - سنگر - سرنوشت ساز

.....

.....

.....

.....

.....

۲ من با خواندن این درس:

کنجکاوشدم...

.....

.....

متوجه شدم که...

.....

.....

اکنون احساس
می‌کنم که...

.....

.....

توصیف : یکی از راه‌های تمرین در نویسندگی، توصیف است. توصیف بیان ویژگی‌های یک چیز یا پدیده یا واقعه است. در توصیف باید به اندازه، رنگ، بو، لطافت و زبری، فاصله و سایر خصوصیات آن چیز توجه کرد.

۱ به نظر شما کدام بند درس از توصیف زیباتری برخوردار است؟

۲ وطن خود را در دو بند توصیف کنید.

۳ فهم خود را از ضرب المثل «هر که بامش بیش، برفش بیشتر» در یک بند بنویسید.

درک متن

الف) متن زیر را با دقت بخوانید.

آن سوی جنگل‌ها، روستای کوچکی بود. در آنجا رسم بود که افراد پیر و از کار افتاده را در خانه‌ی دور افتاده‌ای نگهداری کنند.

در این روستا، دهقان جوانی با پدر پیر و پسر کوچکش زندگی می‌کرد. پدر او دیگر نمی‌توانست کار کند. دهقان جوان تصمیم گرفت او را به آن خانه ببرد.

فردای آن روز، پدرش را سوار گاری کرد و به راه افتاد. وقتی که به آنجا رسیدند، مقداری آب و غذا برای او گذاشت و برگشت. در راه به یاد پیری خودش افتاد و گفت: «انصاف نیست؛ یک روز ممکن است پسر من همین بلا را سر من بیاورد.» دهقان جوان برگشت و پدر را با خود به خانه آورد و او را در زیرزمین خانه‌اش پنهان کرد.

پس از مدتی بیشتر مردم روستا بیمار شدند. وقتی پیرمرد خبر را شنید، گفت: «بیماری

به خاطر آب آلوده است. به سرچشمه بروید و راه آب را عوض کنید.» دهقان جوان حرف‌های پدر را به مردم گفت. آنها مسیر آب را تغییر دادند و سلامتی به روستا بازگشت.

مدّتی گذشت. فصل کاشت فرا رسید. پدر پیر به پسرش گفت: «اگر امسال مردم به جای گندم ذرت بکارند، سال بعد زمین دوباره قوّت پیدا می‌کند و محصول گندم زیاد می‌شود.»

مردم همان کاری را کردند که پیرمرد گفته بود. سال بعد آسیاب‌ها پر از دانه‌های گندم شدند. مردم روستا جشن گرفتند و به خانه‌ی دهقان آمدند و گفتند: «تو خیر مردم روستا را از همه بهتر می‌دانی پس کدخدای ما هستی.» دهقان گفت: «اما من کاری نکرده‌ام، این فکر پدرم بود.» مردم با تعجب گفتند: «مگر او را به آن خانه نبرده‌ای؟»

دهقان جوان ماجرا را تعریف کرد و گفت: «درست است که پدرم از کار افتاده است؛ اما چیزهای زیادی می‌داند.» از آن روز مردم تصمیم گرفتند که پیرمرد‌ها و پیرزن‌ها را پیش خود نگه دارند.

 (ب) با توجه به متن به سوالات زیر پاسخ دهید.

 ۱ در سطر اوّل کلمه‌ی «**آنجا**» به چه چیزی اشاره می‌کند؟

.....

 ۲ کلمه‌ی «**او**» به چه کسی یا چه چیزی اشاره می‌کند؟

.....

 ۳ کلمه‌ی «**تو**» به چه کسی یا چه چیزی اشاره می‌کند؟

.....

 ۴ در بند سوم کلمه‌ی «**آنجا**» به چه چیزی اشاره می‌کند؟

.....

 ۵ در دو بند آخر متن، دور نشانه‌های ربط خط بکشید.

.....

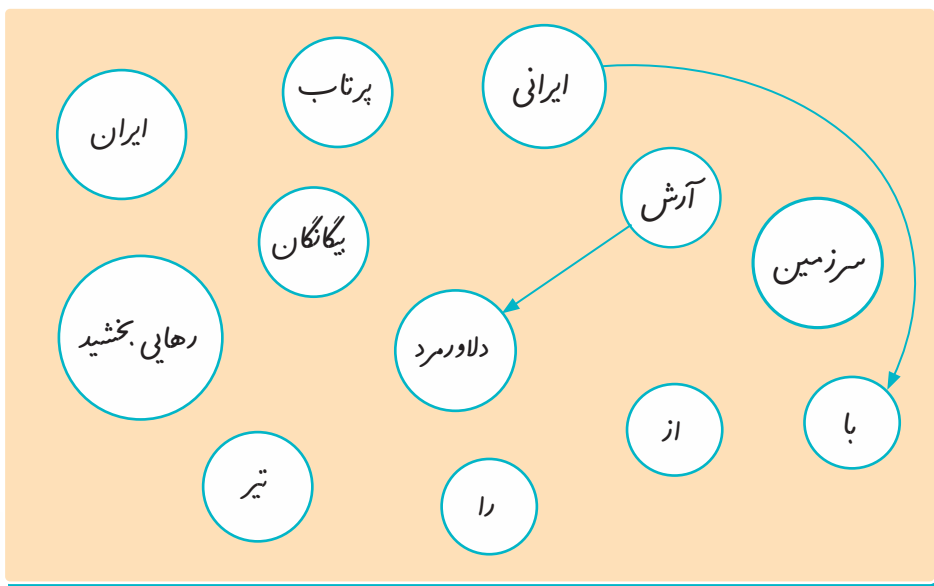

۱ از روی سرمشق زیر، خوش خط و زیبا بنویسید.

تو ای آن که گیتی بجویی همی چنان کن که بر داد پویی همی

فریدون فرخ فرشته نبود ز مشک و ز عنبر سرشته نبود

۲ مانند نمونه واژه‌ها را با فلش به هم وصل کنید و یک جمله بسازید.

جمله

۴
فصل چهارم

نام آوران

درس نهم: رنج‌هایی گشوده‌ام که مه‌رس

درس دهم: عطار و جلال‌الدین محمد

درس یازدهم: شهدا خورشیدند

رنج‌هایی کشیده‌ام که میرس

درس نهم

املا و واژه‌آموزی

۱ واژه‌هایی را که در آنها یکی از شکل‌های صدای /ز/ به کار رفته است، از درس پیدا کنید

و بنویسید.

.....	
.....	
.....	
.....	

مانند نمونه واژه‌های زیر را در جدول قرار دهید.

مدرسه - فضلا - کتاب - متون - مدارس - فاضل - کُتب - فصل - متن - فصول

مدارس	مدرسه
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

جدول زیر را کامل کنید.

واژه جدید	« نامه »			واژه
.....	=		+	
.....	=		+	
.....	=		+	
.....	=		+	

۱ متن زیر را تا سه سطر ادامه دهید.

اگر به جای دوستان دهنده بودم.....

.....

.....

.....

۲ واژه‌های زیر را به ترتیب حروف الفبا مرتب کنید، سپس با استفاده از آنها، یک بند درباره‌ی یکی از نام‌آورانی که می‌شناسید، بنویسید.

پایداری، جمع‌آوری، تحقیق، اندیشمندان، یادگار، آثار، تأثیرگذار، جاودانگی

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

مقایسه:

یکی از راه‌های تمرین در نوشتن، مقایسه است. مقایسه بیان تفاوت‌ها و شباهت‌های دو چیز است.

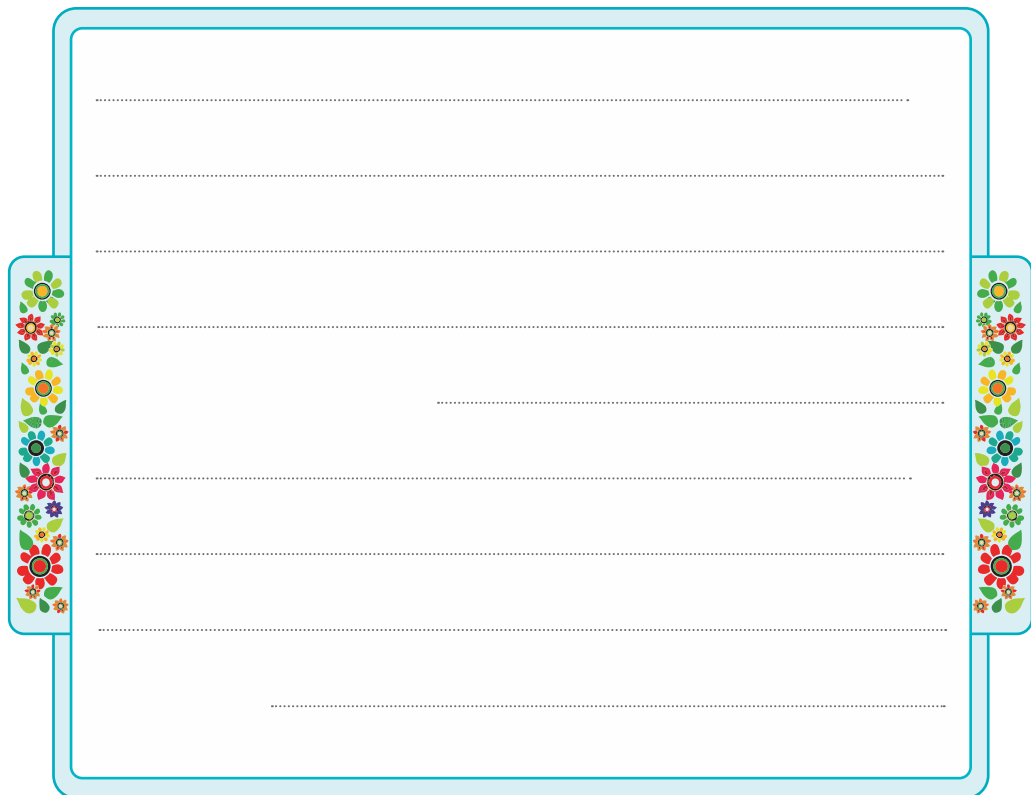
۱ دو تصویر را با هم مقایسه کنید.

۲ شخصیت دهخدا را با یکی از نام‌آورانی که در کلاس پنجم با آن آشنا شدید، مقایسه کنید.

تفاوت و شباهت آنها را در دو بند بنویسید.

۳ فهم خود را از ضرب‌المثل «کار نیکو کردن از پر کردن است» در یک بند بنویسید.

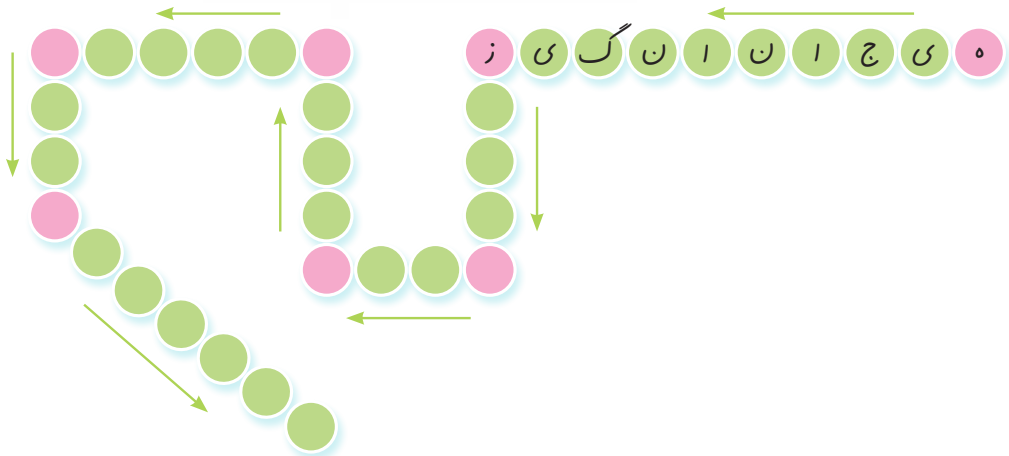
درس دهم

عطار و جلال الدین محمد

املا و دانش ادبی

با حروف آخر هر واژه، مانند نمونه واژه‌های جدیدی از متن درس بنویسید.

۳ با توجه به متن درس، غلط‌های املائی را پیدا کنید و شکل درست آنها را در جدول بنویسید.

محمد و پدرش برای یک سفر تولانی صمرقند را ترک کردند.

محمد از هر فرستی برای آموختن استفاده می‌کرد.

عطار نسخه‌ای از کتاب اصرارنامه‌ی خود را به محمد هدیه داد.

بهاء‌الدین به سفارش عطار مراغب محمد بود؛ چون او آینده‌ی درخشانی داشت.

واژه‌ی غلط	شکل صحیح واژه

۴ کدام یک از شعرهای زیر مثنوی است؟ دلیل بیاورید.

(الف) بادِ بهاری وزید از طرفِ مرغزار باز به گردون رسید، ناله‌ی هر مرغِ زار

خیز و غنیمت شمار، جنبشِ بادِ ربیع ناله‌ی موزونِ مرغ، بوی خوشِ لاله زار

(ب) ز بهر نیایش، سرو تنِ بهشت یکی پاک جای پرستش، بجست

از آن پس نهاد از بر خاک، سر چنین گفت: کای داورِ دادگر!

ز هر بد، تویی بندگان را پناه تو دادی مرا، گردی و دستگاه

۱ جمله‌های زیر را به‌طور مناسب کنار هم قرار دهید. با اضافه کردن واژه‌ها و جمله‌های دیگر یک متن معنی‌دار بنویسید.

- 🌱 با جهد و کوشش می‌توان رضای خالق بی‌چون را جلب نمود.
- 🌱 دعوی برتری از دیگران و کبر، انسان را از همی افراد پست، پست‌تر می‌کند.
- 🌱 فرمانبر خدا و نگهبان خلق بودن، حس خوبی به انسان‌ها می‌دهد!
- 🌱 جوایز بودن و آدمیت از نشانه‌های علم است که در انسان جلوه می‌کند.
- 🌱 با صبر و کوشش، می‌توان به خوشبختی رسید.

۲ چه ارتباطی بین کتاب و درخت وجود دارد؟ چند نوع از این ارتباط‌ها را بنویسید. (هر طور که دلتان خواست می‌توانید بین آنها ارتباط برقرار کنید.)

کارگاه نویسندگی

روزنامه دیواری: تهیه‌ی روزنامه دیواری یک کار گروهی و کسب مهارت جمعی در نوشتن است. یک روزنامه‌ی دیواری شامل داستان، شعر، گزارش، مصاحبه، اخبار مدرسه، لطیفه، معما، مطالب علمی - تخیلی و جدول کلمات متقاطع و... است. تهیه‌ی روزنامه دیواری، تمرین بازی، شادی و یادگیری است.

با همکاری گروه، یک روزنامه دیواری درباره‌ی یکی از نام‌آوران (شهیدان، دانشمندان، نویسندگان یا نیکوکاران) محلّ زندگی خود (روستا یا شهر) تهیه کنید و عنوان اصلی بخش‌های مختلف آن را در اینجا بنویسید.

۲ برداشت خود را از «چو خواهی که نامت بود جاودان مکن نام نیک بزرگان نهان» در یک

بند بنویسید.

شهدا خورشیدند

درس یازدهم

املا و دانش ادبی

۱ شکل صحیح واژه‌ها را انتخاب کنید.

(الف) دانش‌آموزان (انشای - انشاء) خود را در کلاس خوانند.

(ب) معلم گفت: نام (شهدای - شهداء) انقلاب مادر تاریخ جاویدان باقی می‌ماند.

۲ با توجه به متن درس، جدول زیر را کامل کنید.

۱				۱	۱
			۱		۲
		۱			۳
ی		۱			۴
ت		۱			۵

۳ در هر یک از جمله‌های زیر «شهدید» به چه چیزی تشبیه شده است؟

شهدا خورشیدند.

چون چراغی است که در خانه‌ی مامی سوزد.

چون شقایق سرخ است.

داستان زیر را تا سه سطر ادامه دهید. ۱

«از کوه بالا رفت. شقایق‌های وحشی در دسترس نبودند. با احتیاط جلو رفت و دسته‌ای از شقایق‌های سرخ را چید. کوله بارش سنگین بود. به سختی از کوه پایین آمد، کف پوتینش سوراخ شده بود. کم‌کم هوا داشت تاریک می‌شد که به سنگرها نزدیک شد. به سمت سنگر خودشان حرکت کرد. صدایی ملکوتی را شنید که روحش را به پرواز درآورد. با خوشحالی پرده‌ی سنگر را کنار زد؛ ولی ناگهان

.....»

جمله‌های زیر را کامل کنید. ۲

شهادت همچون ۳

شهادت چون کوه‌های ۴

شهادت همیشه ۵

گزارش: گزارش نوعی نوشته است که در آن نویسنده اطلاعاتی درباره‌ی موضوعی خاص در اختیار کسانی می‌گذارد که از آن آگاه نیستند.

1 در مورد یکی از شهدایی که می‌شناسید، گزارشی تهیه کنید و در دو بند بنویسید. (عنوان مناسبی برای گزارشتان پیدا کنید.)

موضوع:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

گزارش ساده‌ای از آنچه امروز در مدرسه دیده‌اید، بنویسید. ۲

.....

.....

.....

.....

.....

فهم خود را از ضرب المثل «تونیکی می‌کن و در دجله انداز...» در یک بند بنویسید. ۳

.....

.....

.....

.....

.....

(الف) در سال‌های گذشته با نشانه‌های ربط «**اما، ولی، و، نیز و...**» آشنا شدید. حالا به جمله‌های زیر توجه کنید:

اگرچه هوا تاریک شده بود اما پسرک به راحتی راه خانه را پیدا کرد.

اگرچه رسیدن به موفقیت کار دشواری به نظر می‌رسد اما با تلاش و پشتکار می‌توان به آن رسید.

واژه‌ی مشخص شده، یکی دیگر از واژه‌هایی است که جمله‌ها را به یکدیگر ربط می‌دهد.

(ب) متن زیر را با «**که، و، اگرچه، اما، ولی**» کامل کنید.

در زمان‌های قدیم، یک گرگ و یک روباه با یکدیگر دوست بودند. گرگ در یک روز سرد زمستانی، هنگامی که برف سنگینی باریده بود، برای پیدا کردن غذا بیرون رفت. همین طور که دنبال غذا می‌گشت، به کوهی رسید در آنجا روباه را دید به کوه تکیه داده بود. گرگ گفت: «سلام روباه ای کاش تو هم با من به شکار می‌آمدی! من همه‌جا را گشته‌ام؛ ولی چیزی پیدا نکرده‌ام.» روباه با لحن دوستانه‌ای گفت: «متأسفم دوست عزیز! می‌خواهم به تو کمک کنم، باید این کوه را نگه دارم. اگر تو این کوه را نگه داری، من می‌روم و برای تو و خودم شام خوبی می‌آورم.»

سپس روباه به سمت گرگ پرید گرگ هم به سمت کوه. ساعت‌ها گذشت روباه برنگشت دست و پشت گرگ خسته شده بود؛ اما صبر کرد. بعد از مدتی فهمید که روباه برنخواهد گشت.

از روی سرمشق زیر، خوش خط و زیبا بنویسید.

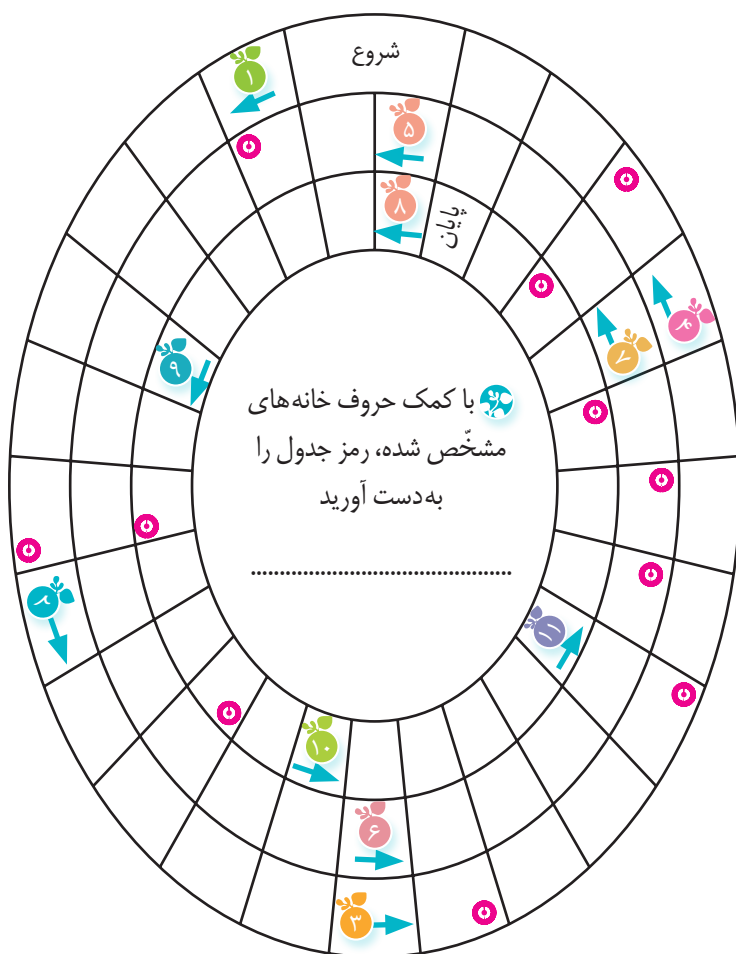
به داد و دهش یافت آن نیکویی تو داد و دهش کن، فریدون تویی

چنینم یک سر، که و مه هم تو خواهی شبان باش، خواهی رمه

۲ پاسخ سؤالات را در جدول بنویسید، سپس با حروف خانه‌های علامت‌دار، رمز جدول را پیدا کنید.

۱ مهم‌ترین لغت‌نامه توسط وی گردآوری و تألیف شد. ۲ سراینده‌ی شعر «درد عشقی کشیده‌ام که مپرس»
 ۳ از شاگردان نزدیک بوعلی سینا ۴ به معنی واژه و کلمه ۵ کتابی که اطلاعات گوناگونی در آن آورده شده
 ۶ درختی که باعث جاودانگی می‌شود. ۷ سوره‌ای در قرآن به معنی ستایش ۸ به معنای غرفه و
 اتاق ۹ برای رسیدن به آن باید تلاش کرد. ۱۰ پادشاه نمازگزاران ۱۱ به معنای اولین

۵
فصل پنجم

راه زندگی

درس دوازدهم: دوستی و مشاوره

درس سیزدهم: (فرهنگ بومی ۲)

درس چهاردهم: راز زندگی

دوستی و مشاوره

درس دوازدهم

املا و واژه‌آموزی

در جمله‌های زیر شکل درست واژه‌های داخل کمانک را انتخاب کنید و بنویسید.

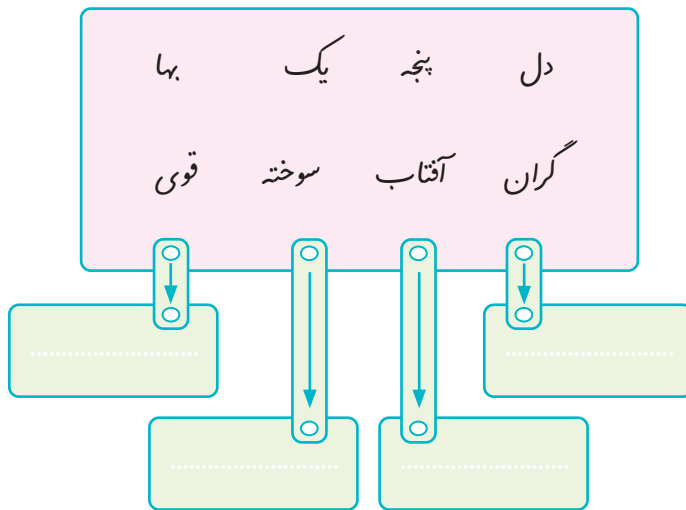
در هر نیک و بد به دوستان خود (**مشفق** / **مشفع** / **موشفق**) باش.

چون دوست نو گیری، پشت بر دوستان (**کهن** / **کهن** / **کوهن**) مکن.

دوستی ایشان به مردمی و (**احسان** / **اهسان** / **احسان**) تازه نگه دار.

مانند نمونه، با واژه‌های داده شده، چهار واژه‌ی جدید بسازید.

✓ دل + شاد ← دلشاد

مانند نمونه کامل کنید.

همی + رفت =	همی رفت	، یعنی	برفت.
همی + روم =		، یعنی	
..... + =	همی زخم	، یعنی	
..... + =		، یعنی	

۱ متن زیر را بخوانید و در جاهای خالی واژه‌های مناسب بنویسید.

قناری آواز نمی‌خواند. گل چشمانش را باز نمی‌کند و ابر از حرکت است.
 گویی همه منظر فصل هستند. فصل دوباره زنده شدن طبیعت. فصل
 گل‌های بوته‌های و آسمان که خورشید
 گرم و به آن می‌تابد. پشت پنجره منظر نشسته‌ام. در انتظار
 فصلی که عشق و به زندگی را همراه می‌آورد.

۲ از دوست خود چه انتظاراتی دارید؟ در سه سطر بنویسید.

.....

.....

.....

۳ در یک بند توضیح دهید که مشورت کردن چه فایده‌هایی دارد و با چه کسانی باید مشورت کرد؟

.....

.....

.....

.....

.....

خاطره (یادداشت‌های روزانه): 🗒️ برای بهتر نوشتن باید بسیار بخوانیم و بسیار بنویسیم.
یادداشت کردن رویدادهای روزانه در این کار به ما کمک می‌کند. 🗒️

۱ خاطره‌ی اولین روز مدرسه و پیدا کردن اولین دوست خود را در دو بند بنویسید.

۲ ضرب المثل «تا پول داری رفیقتم، قربانِ بندِ کیفتم» را در چند سطر توضیح دهید.

(فرہنگ بومی ۲)

Handwriting practice lines consisting of 18 horizontal dotted lines on a white background.

[illegible]

رازِ زندگی

درس چهاردهم

املا و دانش ادبی

۱ با توجّه به متن درس، جمله‌هایی را که در آنها واژه‌ی «گل» به کار رفته است، بنویسید.

.....

.....

.....

.....

۲ با توجه به متن درس، جدول را کامل کنید.

ن	ت			
ن	ت			
ن	ت			
ن	ت			

۳ دو نمونه منظره و دو نمونه مبالغه از درس هایی که تاکنون خوانده اید، بنویسید.

	منظره
	مبالغه

نگارش

۱ با استفاده از جان بخشی، برای هر یک از واژه های زیر یک جمله بنویسید.

	پنجره:
	باغچه:
	چمنزار:

۲ تصویر زیر را در یک بند توصیف کنید. از جان بخشی برای زیباتر شدن توصیف خود استفاده

کنید.

Four horizontal dotted lines for writing a paragraph.

۳ تصوّر کنید در یک باغ پر گل ایستاده‌اید و چهچه‌ی بلبل هم به گوش می‌رسد. گفت‌وگوی

خیالی میان بلبل و گل را در یک بند بنویسید.

Four horizontal dotted lines for writing a paragraph.

خلاصه‌نویسی: خلاصه‌نویسی یکی از راه‌های کسب مهارت در نویسندگی است. در خلاصه‌نویسی باید مطالب عمده و اصلی متن را ذکر کنیم و از نوشتن جزئیات چشم‌پوشیم.

۱ حکایت «محبّت» را در یک بند خلاصه کنید.

۲ خلاصه‌ی آخرین داستانی را که خوانده‌اید، بنویسید.

(الف) به جمله های زیر توجه کنید.

اگر پرسند که قصه خوانی چند نوع است؟ بگوی دو نوع.

بی شک دریاقلی اگر در آن شب سرنوشت ساز، دچار ترس و تردید می شد و اگر تنها به

نجات خود و خانواده اش می اندیشید یا اگر اندکی کوتاهی می کرد؛ خدا می دانست چه

اتفاقات ناگواری می افتاد.

موفق می شوی، اگر تلاش کنی.

واژه ی اگر معمولاً مفهوم شرط و تردید را بیان می کند.

(ب) یک بند بنویسید و واژه های «اگر، ولی، اما، و، زیرا، چون» را در آن به کار ببرید.

۱ از روی سرمشق زیر، خوش خط و زیبا بنویسید.

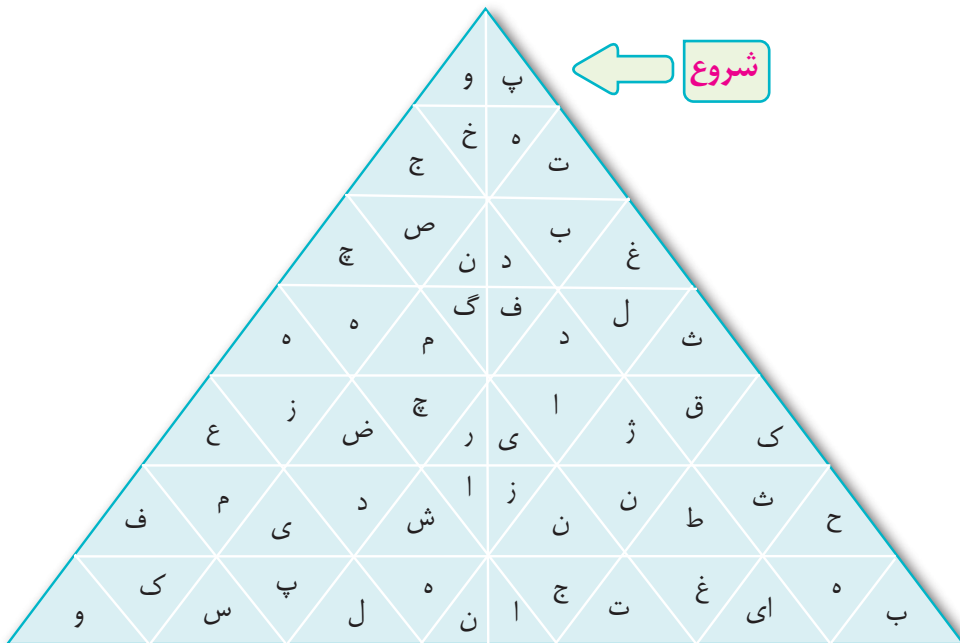
به بازیگری مانند این چرخ مست که بازی بر آرد به هفتاد دست

.....

زمانی به دست یکی ناسزا زمانی خود از درد و سختی رها

.....

۲ از نقطه‌ی شروع، پنج تا پنج تا خانه‌ها را بشمارید و حروف به دست آمده را یادداشت کنید. وقتی به آخر شکل رسیدید، شمارش را از حرف آخر (و) شروع کنید و با حروف ردیف اول به همان ترتیب (پنج تایی) ادامه دهید. با کنار هم قرار دادن حروف، یک جمله‌ی زیبا به دست می‌آید.

جمله:

علوم

درس پانزدهم: میوه‌ی هنر

درس شانزدهم: آداب مطالعه

درس هفدهم: ستاره‌ی روشن

میهی هنر

درس پانزدهم

املا و دانش زبانی

با توجه به متن شعر، واژه‌های مناسب بنویسید.

.....	←	□	←	□	قا
.....	←	□	←	□	ق
.....	←	□	←	□	ص
.....	←	□	←	□	ص
.....	←	□	←	□	ع
.....	←	□	←	□	ع
.....	←	□	←	□	ه
.....	←	□	←	□	ه

واژه‌های زیر را از متن درس بیابید و بنویسید.

.....	←	واژه‌ای پنج حرفی که حرف چهارم آن «گ» باشد.	
.....	←	واژه‌ای شش حرفی که حرف اول آن «س» باشد.	
.....	←	واژه‌ای پنج حرفی که حرف چهارم آن «ت» باشد.	
.....	←	واژه‌ای چهار حرفی که حرف دوم آن «ذ» باشد.	

۳ به نظر شما، چرا پرنده‌ی روبه‌رو را «دارکوب»

نامیده‌اند؟

.....
.....

۴ مخفف واژه‌های زیر را بنویسید.

..... : راه

..... : گناه

..... : دیگر

داستان شعر را به نثر ساده بنویسید.

سرنوشت درختی را که امروز تبدیل به میز و نیمکت شده، از زبان خودش در پنج سطر بنویسید.

بازسازی: بازسازی وقایع و رویدادها یکی از راه‌های تمرین در نویسندگی است؛ می‌توان رویدادهای کوچک را به صورت یک داستان کوتاه، بازسازی کرد.

داستان «درخت علم» را بازسازی کنید. ۱

شعر «شیر خدا» را به نثر ساده بنویسید. ۲

دریافت خود را از ضرب المثل «مار گزیده از ریسمان سیاه و سفید می ترسد»، در یک بند بنویسید.

Handwriting practice area with a blue border and floral decorations on the sides. The area contains several horizontal dotted lines for writing.

آداب مطالعه

درس شانزدهم

املا و واژه‌آموزی

۱ در هر جمله، زیر شکل صحیح واژه‌های داخل کمانک، خط بکشید.

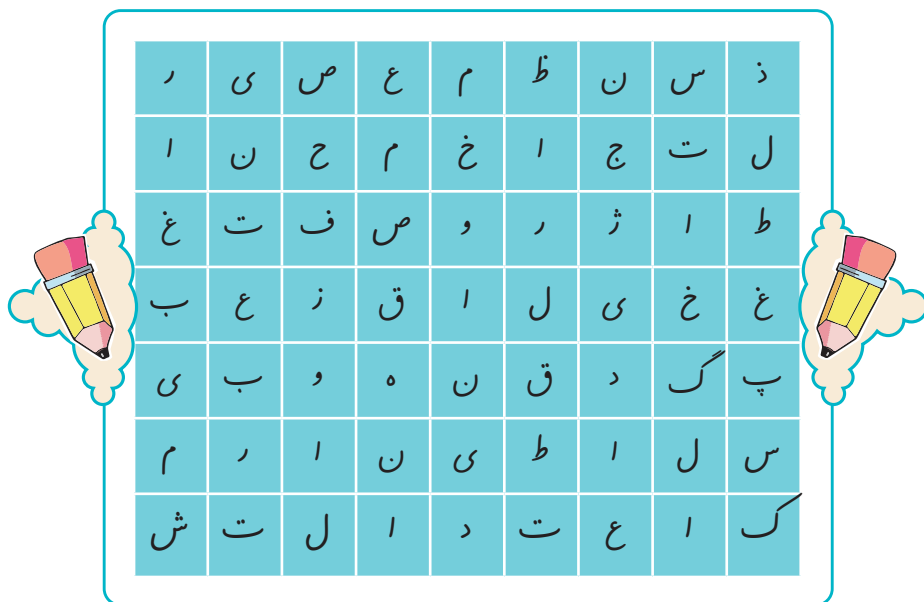
الف) باید دانست که جماعت، (لایق - لایغ) چه نوع سخن است.

ب) آگاه شدن از (اهوال - احوال) گذشتگان از فواید قصه‌خوانی است.

پ) از آداب حکایت‌گویی این است که سخنان محال و (گذاف - گراف) نگوید.

ت) در نظم‌خوانی، چنان نکنند که (مستمع - مصتمع) ملول گردد.

۲ در جدول زیر، واژه‌های معنی‌دار از درس آمده است، آنها را پیدا کنید و بنویسید.

ذ	س	ن	ظ	م	ع	ص	ی	ر
ل	ت	ج	ا	خ	م	ح	ن	ا
ط	ا	ژ	ر	و	ص	ف	ت	غ
غ	خ	ی	ل	ا	ق	ز	ع	ب
پ	گ	د	ق	ن	ه	و	ب	ی
س	ل	ا	ط	ی	ن	ا	ر	م
ک	ا	ع	ت	د	ا	ل	ت	ش

.....			
.....			

۳ پنج واژه را که با «خوان» و «خوانی» ترکیب می‌شوند، بنویسید.

.....		
.....		

متن زیر را در یک بند ادامه دهید و عنوانی برای نوشته‌ی خود انتخاب کنید.

موضوع:

در اتاق نشسته بودم و به کتاب‌های کتابخانه نگاه می‌کردم. ناگهان چشمم به کتاب

یکی از حکایت‌هایی را که تا به حال شنیده‌اید، به زبان ساده بنویسید.

ضرب المثل : عبارتی که در بردارنده‌ی نکته یا لطیفه یا پندی است و در میان مردم رایج است. استفاده‌ی به جا و مناسب از ضرب المثل، گفتار و نوشتار را شیرین و دلپذیر می کند.

۱ ضرب المثل «**کبوتر با کبوتر باز با باز، کند هم جنس با هم جنس پرواز**» را توضیح دهید.

۲ دریافت خود را از ضرب المثل «**این دغل دوستان که می بینی، مگسانند گرد شیرینی**»، بنویسید.

۳ دو ضرب المثلی را که در کتاب فارسی سال های گذشته آموخته اید، بنویسید.

درس هفدهم

ستاره‌ی روشن

املا و دانش ادبی

۱ از متن درس، بندهایی را که هر دو واژه‌ی مشخص شده در آن به کار رفته است، پیدا کنید و بنویسید.

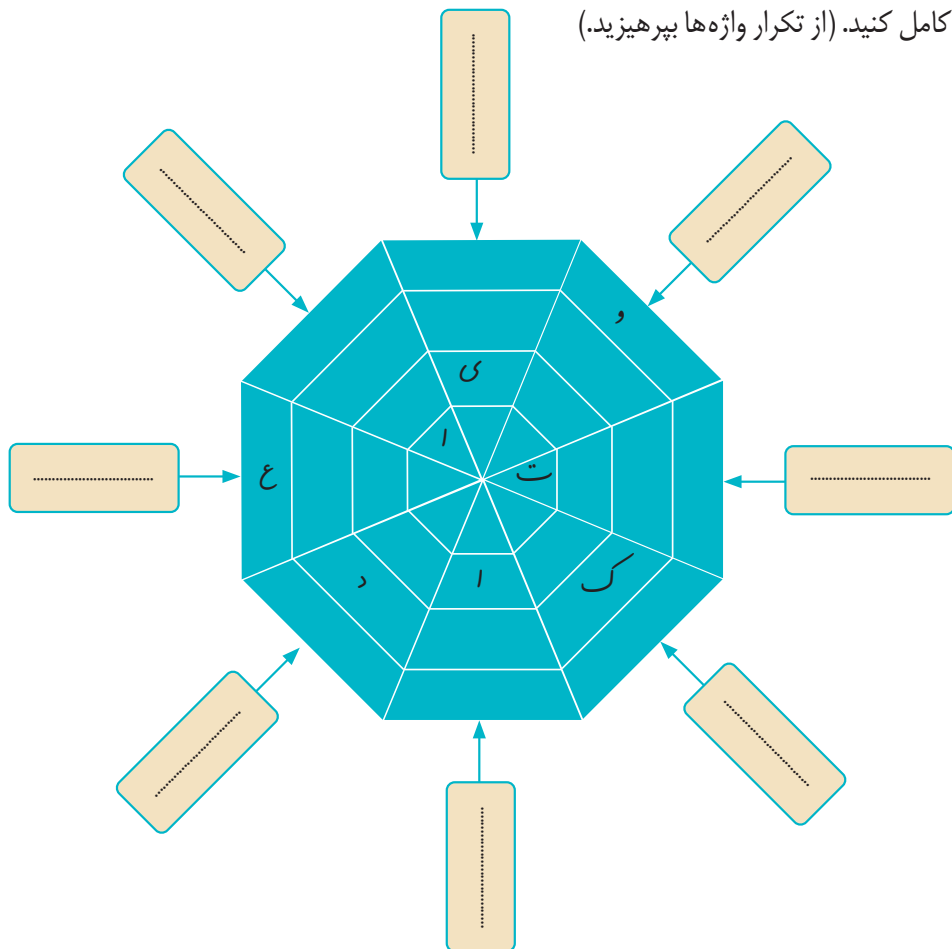
الف) وصیت، عزوجل

ب) زینهار، حرام

❁ ۲ با توجه به حروف نوشته شده در جدول، واژه‌های چهار حرفی را از متن درس پیدا و جدول را

کامل کنید. (از تکرار واژه‌ها بپرهیزید.)

❁ ۳ واژه‌های متضاد را در بیت‌ها و عبارت‌های زیر بیابید.

❁ (الف) سخن در میان دو دشمن، چنان گوی که اگر دوست گردند، شرم زده نشوی. (سعدی)

❁ (ب) موج زخود رفته‌ای، تیز خرامید و گفت:

هستم اگر می‌روم، گر نروم نیستم (اقبال لاهوری)

❁ (پ) دوستان و دشمنان را می‌شناسم من

زندگی را دوست دارم، مرگ را دشمن. (اخوان ثالث)

عبارت‌های زیر را مانند نمونه، به نثر ساده‌ی امروز برگردانید. ۱

نثر کهن	نثر ساده‌ی امروز
نخست کسی، من باشم که بدو گروم.	من نخستین فردی باشم که به او ایمان آورم.
نیکویی گوید و زینهار بدی نکند.	
راست گفتن پیشه کنید.	

عبارت زیر را در یک بند، کامل کنید. ۲

از دروغ گفتن دور باش چون

.....

.....

.....

.....

.....

لطیفه‌ی ادبی: یکی از چیزهایی که به زیبایی و لطف نوشته می‌افزاید، استفاده از لطیفه است. لطیفه سخنی کوتاه و پرمعناست که به سادگی فهمیده می‌شود. لطیفه‌ها معمولاً آمیخته به طنز، حکمت و اندرز هستند و در قالب حکایت ظاهر می‌شوند.

۱ حکایت «نردبان فروش» از عبیدزاکانی را بخوانید و برداشت خود را از آن در چند سطر بنویسید.
«شخصی به کمک نردبان در باغ دیگری می‌رفت تا میوه بچیند، صاحب باغ سر رسید و گفت:
«در باغ من چه کار داری؟»

آن شخص گفت: «نردبان می‌فروشم.»

گفت: «نردبان در باغ من می‌فروشی؟»

گفت: «نردبان از آن من است، هر جا که خواستم می‌فروشم.»

۲ مفهوم ضرب المثل «به پایان آمد این دفتر، حکایت همچنان باقی است» را در یک بند توضیح دهید.

تا: حرفی است که میان عبارت‌ها و جمله‌ها می‌آید. در نمونه‌های زیر با کاربردهای آن آشنا می‌شوید:

الف) گاهی «تا» مفهوم فاصله‌ی زمانی و مکانی را بیان می‌کند. به نمونه‌های زیر، توجه کنید:

■ از تهران تا شیراز فقط دشت و طبیعت را تماشا کردم.

■ از صبح تا شب، کار می‌کنیم.

ب) گاهی کلمه‌ی «تا» به مفهوم «وقتی که، زمانی که و همین که، برای اینکه» به کار می‌رود.

به نمونه‌های زیر، توجه کنید:

■ تا او را دیدم، همه‌ی پرسش‌ها را فراموش کردم.

■ خیلی دویدم که به موقع برسم؛ تا رسیدم، آنها رفته بودند.

پ) گاهی «تا» واحد شمارش هم هست. مثال:

■ او هر روز، بیست تا نان می‌گرفت.

■ به کتاب‌فروشی رفتم و دو تا کتاب خریدم.

ت) مفهوم «تا» را در هر یک از جمله‌های زیر، بنویسید.

..... آنها دام و تله می‌گذارند تا تو را در دام بیندازند.

..... می‌خواهم به مهدی کمک کنم تا درس‌هایش را بهتر یاد بگیرد.

..... از شام تا سحر بیدار بود.

..... تا کنون چند تا کتاب خوانده‌ای؟

..... تا شام، نیفتاد صدای تبر از گوش.

۱ از روی سرمشق زیر، خوش خط و زیبا بنویسید.

زمانی دهد تخت و گنج و کلاه زمانی غم و رنج و خواری و چاه

چنین است، هر چند مانیم دیر نه پیل سرافراز ماند نه شیر

۲ برای جدول زیر، سوالات مناسب طرح کنید.

۱

۲

۳

۴

۵

۶

